Robin Hood FLOUR

מאכט בעסערן

כרויט, קייקס און פייסטרי

דעם

רב׳ס טאָכטער

א העכסט שפּאַנדיקער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין מיטל־אַלטער

פון לעאָן וויזענטעל

(פאָרזעצונג)

ווען עס איז אבער שוין געווארן שפּעט און עד האט נעמוזט פארלאזן דאס הויז כדי צו גיין אין שול אריין, האט ער מער׳ ניט געקאנט באהאלטן זיין אומרוהיקייט.

— וואס קאן דאס זיין וואס חנה׳לע איז אין דער הויז? דאס איז דאך גאר ניט איר טבע ניט אהיים צו קומען פרייטאג צו ליכט בענשן...

דבורה אין געווארן א דערשלאגענע ווען זי האט דערהערט די דאזיקע ווערטער.

די גאנצע צייט האט זיך געשראָקען פאר דעם מאמענט, זי האט מורא געהאט, אז איר מאן זאל זאל זי ניט פרעגן וואו זייער טאכטער געפינט זיך, ווייל זי וועט דאך ניט ווייסען וואס צו ענטפערן, און וועט דערמיט אים פארשאמן קרייצקוגוג.

זי האט אבער געוואוסט, אז אויב חנה׳לע וועט זיך באלד, אט שוין ניט באווייזן, וועט עס דאך מוזן קומען דערצו, וועט ער דאך פרעגן וואו זי איז ערגעץ. און דערפאר האט זי שוין נעהאט צוגעגרייט אן ענטפער, זי האט זיך געמאכט אזוי רואיק ווי מעגלאך אז זי האט געזוכט אויף אים צו באראויקן.

— האב ניט קיין מורא, מיין טייערער מאן, זי איז מסתמא פארקראכן אביסל ווייטער אין די פעלדער אין דערפאר האט זי זיך אביסל פארשפּעטיקט.

דער דאזיקער ענטפער איז ר׳ יצחק אייזיק ניט געפעלן געווארן און אנשטאט זיך צו באראויקן — ווי דבר׳ה האט געוואלט — האט זיין הארץ איצט אנגעפאנגען נאך שלעכטער צו קלאפן און זיין אומרואיקייט איז אויך געוואכסן, אז ער האט עס מער ניט געקאנט באהאלטן.

— היינט איז אין שטאט דער יער׳ל לאכער קארנעוואל — האט ער ווי צו זיך אליין ארויסגערעדט — און ווער ווייס צי זי איז ניט אוועק אהין און וואס עס איז מיט איר געשעען. . . .

דבורה איז געווארן א פארציטערטע. ווען דעם האט זי נארנים געטראכט. עס איז איר ביז איצט ניט איינגעפאלן אזא מעגלאכקייט. איצט אבער האט זי אויף מורא געהאט אויב מיט איר טאכטער איז ניט געשעען עפעס אן אומגליק. דאך אבער האט זי נאך אלץ געזוכט צו באראויקן איר מאן.

— וואס פאלט דיר איין? — האלט׳ סטו טאקע אונזער חנה׳לען פאר אזא נאר, אז זי זאל איינשטעלן איר לעבן אין זאל ארויסגיין פון דער געטא אין אזא טאג? גיי שוין, גיי. דו קינד, איינער! ווי האסטו נאר געקאנט אזוי דיינען? . . חנה׳לע וועט באלד זיין אין דער היים אין דו דארפסט זיך ווענן איר ניט צולאזן קיינע שלעכטע געראנקען . . . גיי, מיין טייערער מאן. טו זיך אן און גיי דיר געזונטער־הייט אין שול אריין און זאל דיר נאר ניט ארן. גיין, און האב א לוסטיקן שבת. נאט וועט העלפן, און אלץ וועט זיין ווי דו אליין ווינשט זיך.

דער אופן אויף וועלכן דבורה האט ארויסגערעדט אירע ווערטער, זיינען פאר דעם קלוגן רב געווען גענוג צו פארשטיין וואס עס שפּילט זיך אפ אין איר איינן הארץ. דערפאר האט ער מיט איר ווענן דעם מער ניט געדרעט און איז אוועק כדי זיך גרייט צו מאכן צו גיין אין שול. אין עטלאַכע מינוטן ארום האט ער שוין פארנומען דעם אויבנאן אין דער שול וועל־כע איז געווען געפאקט מיט מענשן.

באלד נאכדעם ווי ר׳ יצחק אייזיק איז א פארזארגטער ארויס פון הויז, איז חנה׳לע אנגעקומען.

איר פנים איז געווען בלאס און זי האט נאך אלץ אויסגעזעהן אביסל צע־שראָקן. אבער פון די וואונדן וועלכע זי האט געקראָגן פון אנפאלן אין מארק שטיפעריש און קינדערש געלאכטער, אין שוין קיין סימן ניט געווען אויף איר. אויף דעם וועג אהיים האט זי זיך אפגעשטעלט לעבן א זייטיקן ברו־נעם און זי האט ארומגעוואשן די לעצטע רעשטן פון די בלוט׳ פלעקן אויף איר פנים און קליידער. די וואונ־דען אויף איר קאפ האט זי פארדעקט מיט אירע גערינטע הער. דאס איז האר־בען זיך ניט ארויסגעזעהן, און זי איז אהיים געקומען אן אינערלאך נער־וועזן, אבער אויסערלאך א רואיקע און שביילכלעדיקע.

— וואו ביזטו געווען אזוי לאנג, מיין קינד? — האט איר דבורה אנטקעגן גערופן און זי איז געווען העכסט גליקלאך, וואס נאט האט איר אהיים געשיקט איר קינד א לעבערי־קע און געזונטע.

חנה׳לע איז געווען אזוי נערוועז און צעטראגן, אז זי האט אויף דעם וועג אינגאנצן פארגעסן, אז זי האט זיך פארשפּעטיקט צו זיין אין דער היים אין צייט, אזוי ווי יערן פרייטאג, זי האט זיך ניט צוגעגרייט קיין שום תי־רוץ, וועלכן זי וועט דארפן געבן איר עלטערן אז זי האט בכלל זיך ניט גערירט, אז זיי וועלן איר שטעלן פראַ־גען.

ווען איר מוטער האט איר איצט אנטקעגן גערופן די פראגע וואו זי איז געווען אזוי לאנג, און חנה׳לע האט אין דעם קלאנג פון איר שטימע דער־קעט, אז זי איז ווענן איר געווען שטארק אומרואיק, איז זי איז ערשטן איינגבליק געבליבן שטיין א צעמיש־טע. זי האט ניט געוואוסט וואס צו ענטפערן־און וואס צו זאגן. דערווייל דעם אמת, וואס מיט איר האט פאַ־סירט — האט זי ניט געוואוסט. זי

* * *

האט געוואוסט, אז דאס וואלט אירע געטרייע עלטערן פארשאפט די גרעס־טע יסורים און דאס האט זי פאר יע־דער פריין געוואלט איינשפּארן. קיין לינן האט זי אבער אויך ניט געוואלט דערציילן און דערפאר איז איר ערשטן מאמענט געווען שווער דער אויסגקוק אין הויז.

חנה׳לע האט אבער געהאט די קראפט ניט בלויז זיך אליין שנעל צו באראויקן, נאר אויף ארייניצוביינ־גען נייעם לעבן אין אנדערע. זי האט זיך דערפאר באנוצט מיט דער דאזי־קער פייאקייט און זי האט אויף זיך ארויפגעוואונגען א מינע פון לוסטי־קייט און פרייליכקייט, וועלכע האט געמוזט ווירקן באראויקנד אויף איר מוטער.

— איך בין געווען — האט זי גע־ענטפערט — אט דא, דארט, איבער־אל און אין ערגעץ ניט . . . איך בין פארקראכן און איך ווייס אליין ניט וואו דאס איז געווען.

דערביי האט זי אזוי הארציק, אזוי שטיפעריש און קינדערש געלאכט, אז דבורה האט ווירקלאך ניט געקאנט קיין זאך דערקענען.

— נאט צו דאנקען, אז דו ביזט שוין דא אין דער היים, — האט דבו־רה מיט אמת מוטערלאכע געפיין גע־זאגט. — דער טאטע, זאל לעבן, איז געווען אזוי באזאָרגט ווענן דיר, אז דו וואלסט זיכער געהאט א גרויסע מצוה ווען דו וואלסט נעמענען צו אים אין שול און וואלסט זיך פאר אים דארט געוויזן. איך האב מורא, אז ער וועט צוליב דיר ניט קאנען רואיק דאווענען.

— איך פארשטיי ניט פארוואס דער טאטע האט באדארפט זיין באַ־זאָרגט — האט חנה׳לע געענטפערט. — אין שם דען א נייס צי אייך, אז איך זאל זיך אביסל פארשפּעטיקן? איר ווייסט דאך שוין, אז דאס איז נעווען מיין טבע . . . אבער זאָרג ניט, מאַ־מע, איך וועל באלד גיין אין שול און דער טאטע וועט מיך זעהן און ער וועט מער ניט דארפן זאָרגן.

באלד נאך ליכטבענשן איז חנה׳לע ווירקלאך ארויס פון הויז און זי איז אוועק אין שול. עס האט שוין איר איצט הארציק באנט פארוואס דאס איז נעווען אזוי לאנג אין אין ניט פריער אהיים ווען פרינץ האט זיך פארבראכט מיט דעם פרינץ אזוי לאנג און איז ניט פריער אהיים געקומען. ווי ליב דער פרינץ האט איר ניט געזאלט ווערן, אז איר פאַ־טער ביי איר אבער אלץ געווען זייער טייער און עס האט זי געקריינקט ביז אין טיפן הארצן, וואס זי האט אים פארשאפט אומזיסטע יסורים.

אין שול איז זי ארויף אין דער ווייט בעשיער אפטיילונג, וואו זי איז הורך־אויף אין פרייד און אין הארצן האט ער גע־דאנקט גאט, וואס ער האט דערהערט אין זיי געוואוגשן "גוט שבת", בין זי זיינע תפילות און האט זי אים ווי איז צוגעקומען צו א פראַיי, פון וועלכן דער צוריקגעגעבן.

— וואו ביזטו געווען אזוי לאנג, מיין קינד? — האט איר דבורה אנטקעגן גערופן און זי איז געווען העכסט גליקלאך, וואס נאט האט איר אהיים געשיקט איר קינד א לעבערי־קע און געזונטע.

חנה׳לע איז געווען אזוי נערוועז און צעטראגן, אז זי האט אויף דעם וועג אינגאנצן פארגעסן, אז זי האט זיך פארשפּעטיקט צו זיין אין דער היים אין צייט, אזוי ווי יערן פרייטאג, זי האט זיך ניט צוגעגרייט קיין שום תי־רוץ, וועלכן זי וועט דארפן געבן איר עלטערן אז זי האט בכלל זיך ניט גערירט, אז זיי וועלן איר שטעלן פראַ־גען.

ווען איר מוטער האט איר איצט אנטקעגן גערופן די פראגע וואו זי איז געווען אזוי לאנג, און חנה׳לע האט אין דעם קלאנג פון איר שטימע דער־קעט, אז זי איז ווענן איר געווען שטארק אומרואיק, איז זי איז ערשטן איינגבליק געבליבן שטיין א צעמיש־ער׳ל אויפן אויגן, ווי שרעק־לאך זיי האבן ניט געוואלט אזוי אין אלע אויגן אין דער ווייט אפטיילונג, ווען זי איז פון דער אויס־גענאנגען פארביי אלע ווייבער און זי האט צו אלע פריינטלאך געשטייכלט און זיי געוואוגשן "גוט שבת", בין זי זיינע תפילות און האט זי אים ווי איז צוגעקומען צו א פראַיי, פון וועלכן דער צוריקגעגעבן.

— וואו ביזטו געווען אזוי לאנג, פאטערס אויפמערקזאמקייט. אבער אזוי מיין קינד? — האט ער צו איר אז׳ אויף צו להכעיס האט זיך איר בערגע׳חוז׳ט די זעלבע פראגע, וועל־כע זי האט פריער שוין געהערט פון געוואלט טאן כדי איר פאטער צו מאַ־כען, אז ער זאל געבן א בליק אויף אויף אין זי באמערקן, אין דאס איר אלץ ניט געווען.

זי האט זיך דערפאר צוריק אומגע־קערט אהיים און זי האט דארטן נאך אמאל פארזיכערט איר מוטער, אז מיט איר איז ניט געשעען קיין זאך, און ביידע האבן דערווארטעט דעם טאַ־טען כדי אים צו פארגיטיקן פאר די שווערע מינוטן, וועלכע ער האט איר בערגעלעבט.

חנה׳לע האט אין דער היים ניט גע־דארפט לאנג ווארטן אויף איר פאַ־טער.

ר׳ יצחק אייזיק האט יענעם פריי־טאג געראוגט אין שול מיט מער כו־נה ווי אלע מאל. זיין הארץ איז אין אים געווען אומרואיק ווענן דעם גו־רל פון זיין קינד און ער האט זי בעת דעם נאנצן דאווענען ניט ארויסגעלאזט פון זיינע געראנקען. מיט יערן ווארט, וועלכן ער האט ארויסגעזאגט, האט ער געבעטן גאט פאר איר אין האט יע־דעס מאל, ווען ער האט זיך אפגע־שטעלט ווארטן אויף דעם בעל תפילה, אז ער האט אלעמען אין הויז אויפגעוועקט. אויב אזוי אויפגעלייגט פלעגט ר׳ יצחק אייזיק זיין נאָ ר ביזט טעג ווען ער האט דערצו געהאט א ישיבה בחורים, שנעל גענאנגען אהיים. ארייגקומענדיק, איז אים חנה׳לע אנטקעגן געקומען א פרייליכע. אויסגעפּוצט. זי האט אים אנגענומען ביי דער האנט און האט זי קינדערש גערדריקט צו אירע ליפּן און האט אים געוואוגשן א לוסטיקן שבת.

ר׳ יצחק אייזיק איז געווען אזוי ער האט זי דערזעען בערגליקלאך ווען ער האט זי דערזעען בעשער אפטיילונג, וואו זי איז פנים האט זיך אויסגעגאנגען אין דער הורך־אויף אין פרייד און אין הארצן האט ער גע־דאנקט גאט, וואס ער האט דערהערט אין זיי געוואוגשן "גוט שבת", בין זי זיינע תפילות און האט זי אים ווי איז צוגעקומען צו א פראַיי, פון וועלכן דער צוריקגעגעבן.

— וואו ביזטו געווען אזוי לאנג, מיין קינד? — האט איר דבורה אנטקעגן גערופן און זי איז געווען העכסט גליקלאך, וואס נאט האט איר אהיים געשיקט איר קינד א לעבערי־קע און געזונטע.

חנה׳לע איז געווען אזוי נערוועז און צעטראגן, אז זי האט אויף דעם וועג אינגאנצן פארגעסן, אז זי האט זיך פארשפּעטיקט צו זיין אין דער היים אין צייט, אזוי ווי יערן פרייטאג, זי האט זיך ניט צוגעגרייט קיין שום תי־רוץ, וועלכן זי וועט דארפן געבן איר עלטערן אז זי האט בכלל זיך ניט גערירט, אז זיי וועלן איר שטעלן פראַ־גען.

ווען איר מוטער האט איר איצט אנטקעגן גערופן די פראגע וואו זי איז געווען אזוי לאנג, און חנה׳לע האט אין דעם קלאנג פון איר שטימע דער־קעט, אז זי איז ווענן איר געווען שטארק אומרואיק, איז זי איז ערשטן איינגבליק געבליבן שטיין א צעמיש־ער׳ל אויפן אויגן, ווי שרעק־לאך זיי האבן ניט געוואלט אזוי אין אלע אויגן אין דער ווייט אפטיילונג, ווען זי איז פון דער אויס־גענאנגען פארביי אלע ווייבער און זי האט צו אלע פריינטלאך געשטייכלט און